

- DRŽAVNI PREVENTIVNI MEHANIZEM -

poročilo
o opravljenem obisku
na lokaciji

ZAVOD ZA PRESTAJANJE KAZNI ZAPORA MARIBOR

Pojasnilo: Varuh človekovih pravic Republike Slovenije (v nadaljevanju: Varuh) v okviru izvajanja nalog in pooblastil po Zakonu o ratifikaciji opcijskega protokola h Konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (Uradni list RS, št. 114/2006) v vlogi državnega preventivnega mehanizma (v nadaljevanju: DPM) obiskuje kraje odvzema prostosti. V skupini, ki izvede obisk, poleg predstavnikov Varuha praviloma sodeluje(jo) tudi predstavnik(i) pogodbenih nevladnih organizacij ter občasno tudi neodvisni izvedenci medicinske in drugih strok in prevajalci. Pravna podlaga za opravljanje nadzorov s strani DPM je predstavljena na spletni strani [Varuh kot državni preventivni mehanizem](#).

Pričujoče poročilo vsebuje le bistvene ugotovitve o obisku s predlogi za izboljšanje razmer oziroma odpravo nepravilnosti. Izdelano je bilo na podlagi poročila o obisku DPM in odzivnega poročila pristojnih. Namenjeno je objavi na spletni strani Varuha.

Osnovni podatki o lokaciji:

► **Tip lokacije:** javni, zavod za prestajanje kazni zapora (Zavod).

► **Kategorije oseb, ki jim je bila odvzeta prostost:** obsojenci in priporniki.

► **Uradna zmogljivost in dejanska zasedenost lokacije na dan obiska:** uradna kapaciteta Zavoda je po podatkih, ki smo jih prejeli ob obisku, še vedno 146 zaprtih oseb (30 mest za pripor, 110 za obsojence in šest za prestajanje nadomestnega zapora). Zavod je sicer namenjen prestajanju kazni zapora ter izvrševanju pripora. V času obiska DPM je bilo v Zavodu nameščenih 51 pripornikov (od tega je bilo šest hospitaliziranih v UKC Maribor, Oddelek za psihiatrijo, Enota za forenzično psihiatrijo) in 105 obsojencev (od tega en na begu, en na prekinitvi prestajanja kazni zapora in trije so kazni zapora prestajali na podlagi 12. člena Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij). Iz navedenega izhaja, da je bilo v zavodu nameščenih skupaj 156 oziroma 10 več od uradne kapacitete.

Potek obiska in priprava poročila:

► Obisk je bil **nenajavljen** in **opravljen** dne 21. in 22. 2. 2018¹.

► **Skupina za obisk:** dva predstavnika Varuha (namestnik varuhinje in en svetovalec Varuha) ter dva predstavnika pogodbene nevladne organizacije (iz Humanitarnega društva Pravo za VSE).

► **Vsebina obiska:** sprejel nas je direktor Zavoda. Ob obisku smo opravili pregled bivalnih prostorov Zavoda, vključno s skupnimi prostori, delavnico, kuhinjo in skladiščem ter se ob tem pogovorili z vsemi zaprtimi osebami, ki so to želele, brez prisotnosti drugih oseb. Sledil je še zaključni razgovor z vodstvom, na katerem so bile predstavljene najbolj bistvene ugotovitve tokratnega obiska.

¹ Prejšnji obisk Zavoda je bil opravljen 20. in 21. 7. 2016.

► **Poročanje:** poročilo o obisku smo po pošti posredovali Generalnemu uradu Uprave Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (Generalni urad URSIKS), Zavodu pa v vednost, 27. 3. 2018, skupaj s predlogom, da ga obravnava ter nam v roku 30 dni sporoči morebitna stališča glede naših ugotovitev; odgovor smo s strani organa prejeli 7. 5. 2018, torej 41. dan po odpremi.

► DPM je posebej pohvalil

- da so v letu 2016 zaključili s prenovo kotlovnice prav tako so v zaprtem delu Zavoda zamenjali ves vodovodni sistem. Na ta način je zagotovljena nemotena oskrba s toplo sanitarno vodo v vseh kopalnicah in bivanjskih prostorih, kjer so zaprte osebe,
- da je Zavod v mesecu avgustu 2017 sklenil pogodbo z operaterjem T-2, ki je v Zavodu vse bivalne prostore (tako na obsojeniškem, kot tudi pripornem oddelku) opremil z mrežo za spremljanje več televizijskih programov,
- da je bilo delno realizirano priporočilo oziroma pričakovanje DPM iz prejšnjega obiska, da bo Zavodu dejansko dostavljeno novo leseno pohištvo, saj sta bila ob tokratnem obisku zaprti in polodprti režim prestajanja kazni zapora opremljena z novimi lesenimi posteljami, pri čemer so bile v polodprtem režimu prestajanja kazni zapora že zamenjane tudi garderobne omare,
- da so bile stene bivalnih prostorov zaprtega režima prestajanja kazni zapora pred kratkim prepleskane,
- da je bilo realizirano priporočilo DPM iz prejšnjega obiska, da je treba stene bivalnega prostora številka 28 v sprejemnem oddelku prepleskati in popraviti poškodovan oziroma odlomljen radiator, saj so bile stene bivalnega prostora ob tokratnem obisku prepleskane, prav tako je bil radiator ustrezno nameščen,
- da smo na vseh obsojeniških oddelkih opazili nameščena po dva kovinska nabiralnika, ki obsojencem omogočata oddajanje pošte, vlog in prigrasnic brez, da bi za to potrebovali prisotnost pravosodnega policista,
- da Zavod pripornikom, nameščenim v bivalne prostore v drugem nadstropju omogoča, da so bivalni prostori v času med 8.30 in 13.30 uro odprti,
- da je Zavod sledil priporočilu CPT ob prejšnjem obisku, da naj imajo tudi priporniki vedno na voljo najmanj 4 m² bivalnega prostora v skupinskih sobah, saj je Zavod navedeno priporočilo realiziral na način, da so preuredili dvoposteljne bivalne prostore v enoposteljne,
- da na splošno (z nekaterimi izjemami) Zavod sprotno odpravlja poškodbe inventarja,
- da je bilo realizirano priporočilo DPM iz prejšnjega obiska, da se pogradi opremijo z varnostnimi ograjicami, saj je bilo ob tokratnem obisku ugotovljeno, da so bile na vseh pogradih nameščene varnostne ograjice,
- da je na zaprtem režimu prestajanja kazni zapora fitnes dobro opremljen in, da je bil prostor fitnesa v času našega obiska čist in očitno pred kratkim prepleskan,
- da so pripornikom v fitnesu zagotovljene čistilne krpice (robčki), s katerimi lahko pred ali po uporabi očistijo naprave,
- da Zavod razpolaga z novim prostorom zavodske knjižnice, ki je po pojasnilu vodstva opremljena z več kot 4000 knjižnimi enotami,
- da se v Zavodu trudijo v aktivnosti vključevati tudi pripornike,
- da je vodstvo Zavoda težave z dobaviteljem hrane kuhinjo uredilo na podlagi opozoril, tako da sedaj tovrstnih težav ni več,
- da tudi ob tokratnem obisku, razen posameznih primerov glede slabšega odziva vzgojnih delavcev, večjih pripomb oziroma pritožb nismo slišali in
- da tudi tokrat ni bila ugotovljena prekomerna uporaba prisilnih sredstev in strožjih ukrepov zoper zaprte osebe, niti glede tega, s strani zaprtih oseb, DPM ni prejel pritožb.

► predlog DPM

DPM: predlagali smo, da URSIKS prouči možnosti, da bi se tudi v ostalih zavodih za prestanje kazni zapora in njihovih dislociranih oddelkih v Sloveniji, dostop do spremljanja televizijskih programov uredil na način, kot je to sedaj urejeno v tem Zavodu.²

DPM: izrazili smo pričakovanje, da bo tudi v zaprtem režimu prestajanja kazni zapora, v čim krajšem času realizirana zamenjava starih in po večini zelo iztrošenih kovinskih garderobnih omar.³

DPM: predlagali smo, da Zavod poskrbi za čimprejšnje popravilo oziroma zamenjavo talnih oblog bivalnega prostora številka 105/B in 102.⁴

DPM: predlagali smo, da Zavod v čim krajšem času poskrbi za pleskanje in popravilo ometa, ki odpada v bivalnih prostorih polodprtega režima prestajanja kazni zapora.

DPM: izrazili smo pričakovanje, da je bila napaka pokrova školjke v bivalnem prostoru številka 28 že odpravljena, saj smo na to pomanjkljivosti vodstvo opozorili že med obiskom.

DPM: ponovno smo predlagali, da Zavod

► odziv pristojnih

Generalni urad URSIKS: se do tega priporočila ni posebej opredelil.

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da se bo izvajala zamenjava sobnega pohištva za zaprte osebe v okvirih, ki jih omogoča letni proračun. Vsekakor pa se ne more realizirati vseh potreb v kratkem, času.

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da je Zavod pojasnil, da je v letošnjem letu predvidena zamenjava talnih oblog oziroma že poteka postopek javnega naročila za izbor izvajalca.

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da je Zavod pojasnil, da bodo v skladu z letnim planom hišnih del kmalu pristopili k celovitem pleskanju polodprtega oddelka.

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da je Zavod pojasnil, da je bil pokrov školjke popravljen že tekom dvodnevnega obiska DPM v Zavodu.

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da

² Po navodilu Generalnega urada je Zavod v mesecu avgustu 2017 sklenil pogodbo z operaterjem T-2, ki je v Zavodu vse bivalne prostore (tako na obsojeniškem, kot tudi priporitem oddelku) opremil z mrežo za spremljanje več televizijskih programov, kar velja pohvaliti. DPM tudi med obiski ostalih Zavodov in njihovih dislociranih oddelkov, s strani zaprtih oseb, sliši veliko pripomb glede možnosti spremljanja televizijskih programov.

³ Ob pregledu bivalnih prostorov zaprtega in polodprtega režima prestajanja kazni zapora je bilo ugotovljeno, da je bilo delno realizirano priporočilo oziroma pričakovanje DPM iz prejšnjega obiska, da bo Zavodu dejansko dostavljeno novo leseno pohištvo, saj sta bila ob tokratnem obisku zaprti in polodprti režim prestajanja kazni zapora opremljena z novimi lesenimi posteljami, pri čemer so bile v polodprtem režimu prestajanja kazni zapora že zamenjane tudi garderobne omare, kar velja pohvaliti. Nerealiziran del priporočila oziroma pričakovanja iz prejšnjega obiska je torej ostal le del, ki se nanaša še na zamenjavo starih kovinskih omar v zaprtem režimu prestajanja kazni zapora.

⁴ Kot pomanjkljivost je bilo v bivalnih prostorih številka 105/B in 102 ugotovljeno, da delno manjkajo talne (linilej) plošče.

prouči možnosti preureditve sanitarnega dela oziroma vsaj odstranitve ovire (stene) pri vstopu pod tuš, prostora številka 27, namenjenega za nameščanje zaprtih oseb z gibalnimi ovirami. Prav tako predlagamo, da Zavod še posebno skrb nameni zaprtim osebam, ki pri urejanju (pospravljanju) bivalnega prostora potrebujejo pomoč.

je Zavod pojasnil, da omenjena stena predstavlja zaščito, ki preprečuje izlivanje vode iz tuša v sanitarni prostor ter se je ne sme odstraniti. Nižanje kompletnega tuša za lažji vstop in izstop v danem trenutku ni mogoče, saj bi to pomenilo poseg v višino horizontalne kanalizacije vseh bivalnih prostorov v pritličju. Zavod bo kljub temu preveril pri zunanjih izvajalcih ali obstaja kakšna alternativna rešitev, ki bi olajšala zaprti osebi vstop pod tuš. Celovita ustrezna rešitev namestitve bolnih in gibalno oviranih zaprtih oseb je predvidena v okviru prenove ambulantnih prostorov zavoda, za katero ima zavod že izdelan projekt prenove. Pri oskrbi ter zagotavljanju raznovrstne pomoči gibalno oviranim zaprtim osebam nudijo pomoč vsi zaposleni delavci Zavoda, še posebej pa medicinsko osebje v okviru zagotavljanja osebne higiene ter osnovne urejenosti bivalnega prostora. Zavod bo poskrbel, da bodo zaprte osebe, ki imajo težave pri urejanju prostora, dobile ustrezno pomoč.

DPM: predlagali smo, da Zavod poskrbi, da se bodo vse ugotovljene napake v bivalnem prostoru številka 35 (zamenjava žimnice, ureditev tesnjenja okna, zamenjava zavese tuša in iztrošene kovinske omare), v čim krajšem času odpravile, ter da se bo ta prostor pred sanacijo, za nameščanje zaprte osebe, uporabljal le izjemoma.

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da je Zavod pojasnil, da so opisane pomanjkljivosti v bivalnem prostoru številka 35 že odpravljene. Zavod se prav tako zaveda, da so nekateri bivalni prostori relativno majhni in posledično manj udobni za nameščanje zaprtih oseb. Prehodni prostori na sprejemnem oddelku Zavoda so zasedeni le takrat, ko iz razloga prezasedenosti zaprtih oseb ni možno nameščati v večje in primernejše bivalne prostore.

DPM: predlagali smo, da se proučijo možnosti podobne ureditve oziroma namestitve nabiralnikov, kamor zaprte osebe lahko oddajajo pisanja in priglasnice tudi v ostalih zavodih za prestajanje kazni zapora in njihovih dislociranih oddelkih.⁵

Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo, da bomo predlog proučili. Že v okviru pilotnega projekta »eCelica« se načrtuje izvedba poskusne oddaje priglasnic v elektronski obliki, proučila pa se bo tudi možnosti oddaje drugih pisanj in vlog.

⁵ Na vseh obsojeniških oddelkih, smo med obiskom opazili nameščena po dva kovinska nabiralnika, ki obsojencem omogočata oddajanje, pošte, vlog in priglasnic brez, da bi za to potrebovali prisotnost pravosodnega policista, kar velja pohvaliti. Na zaprtem režimu prestajanja kazni zapora sta npr. nabiralnika nameščena na steni poleg pisarne pravosodnega policista.

DPM: predlagali smo, da vodstvo Zavoda poskrbi, da bodo vsi pravosodni policisti enotno spoštovali določila dnevnega reda in bivalne prostore obsojencev dejansko zapirali v za to predvidenem času, torej ob 20.30 uri.⁶

DPM: kljub pomislekom vodstva glede nove ureditve (samskih bivalnih prostorov) smo izrazili mnenje, da je treba prostorske standarde dosledno spoštovati. Posebno pozornost pa je treba nameniti izbiri posamezne namestitve (skupinske ali individualne) in morebitnim pojavom sumov samomorilne ogroženosti oziroma samo-poškodovanj, reševati na drugačen način (npr. s premeščanjem).⁷

DPM: predlagali smo, da se Zavod na morebitne prigrasnice za zamenjavo žimnice in tudi sicer na prigrasnice, odziva bolj ažurno – hitreje.⁸

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da si prizadevamo, da so vsi pravosodni policisti in drugi javni uslužbenci seznanjeni s zakonskimi predpisi in podzakonskimi akti. Posebna skrb Zavoda mora biti, da bodo vsi pravosodni policisti, spoštovali in opravljali delo v skladu z vsemi predpisi. Zavod je dolžan nadzirati izvrševanje teh pravil in ob kršitvah ustrezno ukrepati.

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da Zavod sprejema navedbe DPM in jih v največji možni meri tudi izvaja. Pripornike z zaznano avto-agresivnostjo v nobenem primeru ne nameščajo same, izvaja se tudi dodaten nadzor s strani pravosodnih policistov v skladu z navodili psihiatra in zavodske psihologinje. Zoper pripornike z oceno latentne hetero in avto agresivnosti, ki so nameščeni v samski bivalni prostor zaradi preprečevanja napada na drugega pripornika, izvajajo dodaten poostren nadzor tudi v času nočnega počitka, opravljajo redne razgovore s strani zavodske psihologinje in psihiatra. Pripornike, ki pa zgolj ne želijo biti nameščeni sami, premeščajo v skupinske bivalne prostor takoj, ko je to mogoče ob doslednem upoštevanju prostorskih standardov.

Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo, da je Zavod dolžan vsako prigrasnico vnesti v informacijski sistem še isti dan po prejemu. Hkrati pa bo Zavod poskrbel

⁶ Ob pregledu prostorov oziroma v pogovoru z obsojenci na polodprtem režimu prestajanja kazni zapora, so se ti pritožili, da naj nekateri pravosodni policisti ne spoštujejo 15. točke dnevnega reda. Ta točka opredeljuje »generalno čiščenje ob četrtkih med 19.30 in 20.30 uro«. Obsojenci so izpostavili, da v času generalnega čiščenja tako nekateri pravosodni policisti bivalne prostore zaprejo že pred 20.30 uro, kot je to opredeljeno v dnevnem redu.

⁷ Ob ogledu bivalnih prostorov pripornega oddelka je bilo ugotovljeno, da je Zavod sledil priporočilu CPT ob prejšnjem obisku, da naj imajo tudi priporniki vedno na voljo najmanj 4 m² bivalnega prostora v skupinskih sobah. Navedeno priporočilo je Zavod realiziral na način, da so preuredili dvoposteljne bivalne prostore v enoposteljne, kar velja pohvaliti. Kljub temu pa je bilo med obiskom ugotovljeno, da so nekateri priporniki izražali željo, da v priporniški sobi ne bi bivali sami. Prav tako je vodstvo Zavoda izrazilo pomisleke glede nove ureditve (samski bivalni prostori), in sicer predvsem zaradi preprečevanja samomorilnosti in samo-poškodb.

⁸ S strani nameščenih pripornikov ob tokratnem obisku večjih težav oziroma pritožb glede žimnic nismo slišali. Kljub vsemu pa so bile med obiskom ugotovljene nekatere težave oziroma se je pripornik, nameščen v bivalni

za zadostno število žimnic, da bo zaprtim osebam omogočena zamenjava žimnice v relativno kratkem času.

DPM: predlagali smo, da se v bivalnem prostoru številka 80 proučijo možnosti drugačne namestitve pograda (da se ta ne bo več drgnil ob steno) in da se ustrezno pritrdi WC školjka, da se v bivalnem prostoru in sanitarijah ne bo več pojavljal smrad.

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da je Zavod pojasnil, da so WC školjko v navedenem bivalnem prostoru ustrezno pritrdili in je s tem tudi odpravljena neprijetna vonjava, preučili bodo tudi drugačno namestitev oziroma fiksacijo pograda.

DPM: predlagali smo, da Zavod v okviru možnosti poskrbi, da bo tudi v bivalnih prostorih številka 107 in 108/A prišlo do zamenjave oken, ki ne tesnijo ustrezno.

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da je Zavod pojasnil, da so v vseh bivalnih prostorih opravili pregled oken, okovja in s tem povezanega odpiranja in zapiranja ter posledično tudi tesnjenja in odpravili pomanjkljivosti na stavbnem pohištvu. Posamično zamenjavo oken v primeru okvare ali nefunkcionalnosti lahko izvede Zavod v okviru rednega vzdrževanja. Kolikor pa Zavod oceni, da je potrebna zamenjava večjega števila oken, je Zavod dolžan podati predlog pri pripravi letnega seznama potreb investicijskega vzdrževanja.

DPM: predlagali smo, da Zavod sprejeme dodatne potrebne ukrepe, da bodo zaposleni redno pregledovali prostore in, da se morebitne ugotovljene manjše nepravilnosti oziroma napake takoj odpravijo.⁹

Generalni urad URSIKS: se do tega priporočila ni opredelil.

DPM: podprli smo idejo vodstva Zavoda o vzpostavitvi dodatne redarske službe za potrebe fitnesa (vključno s tušem) in hkrati predlaga, da se proučijo možnosti, da do realizacije vzpostavitve dodatne redarske službe v fitnesu pripora pride v čim krajšem času.

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da je Zavod pojasnil, da je pripornik, ki bo izvajal navedena redarska dela, že bil napoten na zdravniški pregled in prijavljen za preizkus varstva pri delu. Njegova zaposlitev se načrtuje v mesecu maju.

DPM: predlagali smo, da Zavod poskrbi, da se vse zaprte osebe seznanijo, da golobov ne bodo hranili, kar bi zmanjšalo

Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo, da je Zavod sporočil, da so bili obsojenci na zadnji zavodski skupnosti že

prostor številka 80, pritožil, da je že 19. 1. 2018 oddal prigrasnico za menjavo vzmetnice, vendar vse do našega obiska to še ni bilo realizirano.

⁹ Na zaprtem režimu prestajanja kazni zapora je fitnes dobro opremljen in prostor fitnesa je bil v času našega obiska čist in očitno pred kratkim prepleskan, kar velja pohvaliti. Kot pomanjkljivost je bil opažen slabo pritrjen pokrov zračnika, ki je poleg ene izmed vadbenih naprav. Ker smo to pomanjkljivost opozorili že med obiskom, je vodstvo Zavoda pojasnilo, da je bil pokrov zračnika takoj ustrezno pritrjen.

tudi njihovo prisotnost na območju Zavoda.¹⁰

opozorjeni na prepoved hranjenja golobov, pravosodni policisti pa zaprte osebe redno opozarjajo na to, da se golobov ne hrani. Generalni urad je dodatno naložil Zavodu, da obsojence in pripornike redno seznanjajo o higienskih tveganjih in posledicah, ki jih povzroča hranjenje golobov.

DPM: ponovno smo predlagali, da se proučijo možnosti za namestitev nadstreška na malem sprehajališču.¹¹

Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo, da je Zavod sporočil, da bodo predlagali izvedbo nadstreška na malem dvorišču v okviru investicijskega vzdrževanja v prihodnjih letih.

DPM: izrazili smo pričakovanje, da bo Zavod za pripornike uspel urediti oziroma začel z izvajanjem skupinskih aktivnosti oziroma ustvarjalnih delavnic.

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da je Zavod pojasnil, da bodo v mesecu maju začeli z vključevanjem pripornikov v ustvarjalne delavnice, ki se izvajajo v Zavodu. Trenutno poteka seznanitev pripornikov z aktivnostjo in zbiranje kandidatov. Preučujejo tudi kadrovske in prostorske možnosti, da pripornikom in osebam v strožjem režimu omogočijo koristno preživljanje časa izven bivalnih prostorov.

DPM: izrazili smo pričakovanje, da bo Zavod tudi v prihodnje skrbel, da bodo imele zaprte osebe (predvsem tudi priporniki) še naprej možnosti vključevanja v različne oblike aktivnosti.¹²

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da bomo še v naprej spodbujali in usmerjali Zavode k takšni organizaciji dnevni aktivnosti, s katerimi bodo Zavodi omogočali zaprtim osebam, da se več časa zadržujejo v skupnih prostorih in pri skupnih aktivnostih.

DPM: predlagali smo, da se obsojencem,

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da

¹⁰ Glede težav z golobjimi iztrebki je vodstvo Zavoda pojasnilo, da se le-te še vedno občasno pojavljajo oziroma je pojav teh težav predvsem odvisen zaprtih oseb, če te golobe hranijo. V izogib temu, je vodstvo Zavoda pojasnilo, da so na nekatera mesta montirali posebne bodičaste trakove. Zavod se je o morebitni nevarnosti golobjih iztrebkov za človekovo zdravje informiral pri usposobljenih službah, pri čemer so dobili podatek, da golobji iztrebki naj ne bi bili nevarni človekovemu zdravju.

¹¹ Ob obisku je bilo ugotovljeno, da žal ni bilo realizirano priporočilo DPM iz prejšnjega obiska, da se proučijo možnosti postavitve nadstreška na malem sprehajališču, čeprav je UIKS v odzivnem poročilu številka 070-1/2016/37 z dne 26. 9. 2016 sporočila, da se bo te možnosti preverilo v okviru načrta celovite obnove obeh sprehajališč.

¹² Ob tem smo dodatno opozorili na potrebo po spoštovanju priporočila CPT, da naj bodo tudi priporniki dnevno vsaj osem ur izven svojih celic in vključeni v različne koristne aktivnosti, kot so delo, izobraževanje, šport ali druge primerne aktivnosti. CPT je namreč tudi ob obisku v Sloveniji v letu 2017 priporočil, da si slovenski organi še naprej prizadevajo zagotoviti zadovoljiv program dejavnosti za vse zapornike, tako pripornike kakor tudi obsojence. Cilj pri tem naj bo, da vsi zaporniki (tudi priporniki) razumen del dneva (tj. osem ur ali več) preživijo zunaj svojih sob, ko se ukvarjajo z različnimi koristnimi dejavnostmi: delom, ki je po možnosti poklicno koristno; izobraževanjem; športom; rekreacijo/druženjem.

ki želijo delati, poišče primerno delovno mesto glede na njihovo zdravstveno stanje, še posebej, če ima obsojenec zdravniško potrdilo, da dela na določenem delovnem mestu ne more opravljati.¹³

Zavod pojasnil, da posameznim obsojencem, ki zaradi določenih omejitev ne morejo opravljati specifičnega dela, poskušajo poiskati primerno delo. Ker pa se včasih potrebe dela JGZ na eni strani in zdravstvene zmožnosti obsojencev na drugi preveč razhajajo, je Generalni urad naložil Zavodu, da v sodelovanju z JGZ pripravi oceno možnosti za pridobitev enostavnejših delovnih programov. Zavod naj samostojno tudi preveri možnosti za vzpostavitev delovne terapije.

DPM: predlagali smo, da vodstvo Zavoda poskrbi, da se bo (vsaj občasno) s strani pristojne osebe, opravljala kontrola priprave dietnih obrokov in, da se bo tovrstna kontrola ustrezno evidentirala.¹⁴

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da Zavod pojasnil, da glede tega predloga že vodi aktivnosti s pristojno osebo iz zdravstvenega doma.

DPM: predlagali smo, da se proučijo možnosti, da se knjiga pripomb in pohval namesti na polico v jedilnici in se tako zaprtim osebam, ki bi vanjo želele vpisati ali pohvalo, ali pritožbo, omogoči lažji dostop do nje.¹⁵

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da je Zavod pojasnil, da bodo namestili knjigo pohval/pritožb na ustrezno mesto z možnostjo neposrednega vpisa komentarja s strani zaprte osebe.

DPM: predlagali smo, da Zavod poskrbi, da bodo vse zaprte osebe, ki so vključene v oddajanje urina ponovno seznanjene s postopkom oddaje, predvsem pa, da se jih ponovno seznanijo z možnostjo (pravico), da se v primeru nestrinjanja poslužijo kontrolnega preizkusa oddanega urina v toksikološkem laboratoriju.¹⁶

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da bo Generalni urad podal predlog, da se v noveli Pravilnika o izvrševanju pooblastil pravosodnih policistov določi, da je dolžnost vsakega pravosodnega policista, da o možnosti kontrolnega pregleda tako pri alkotestu kot pri oddaji urina seznanijo zaprto osebo že pred pričetkom izvedbe postopka.

¹³ Ob obisku večjih pripomb glede zagotavljanja oziroma omogočanja dela tudi s strani obsojencev nismo slišali. Je pa bilo nekaj pritožb oziroma komentarjev obsojencev, da bi želeli zamenjati delovno mesto, saj dodeljenega dela iz zdravstvenih razlogov ne morejo opravljati, vendar pa to ni mogoče oziroma je mogoče le izjemoma. Zaradi tega dela nimajo oziroma so bolniškem staležu, ki ni plačano.

¹⁴ V pogovorih z zaprtimi osebami (predvsem obsojenci) je bilo ugotovljeno oziroma so se ti pritožili, da občasno prihaja tudi do težav z dobavo oziroma pripravo pravih dietnih obrokov hrane.

¹⁵ Pri pregledu jedilnice smo na oglasni deski opazili napis »Knjiga pritožb in pohval se nahaja pri inštruktorju«. Na podlagi tega smo inštruktorja prosili, da prej navedeno knjigo prinese na vpogled, kar je tudi storil. Ob pregledu knjige je bilo ugotovljeno, da je v njej le en zapis (sicer je šlo za pohvalo obsojenca, ki je že prestal kazen zavora), kar očitno kaže na to, da je mesto hrambe knjige pripomb in pohval neprimerno oziroma si zaradi takšne umestitve knjige zaprte osebe ne želijo izpostavljati.

¹⁶ Večjih pritožb glede zagotavljanja zdravstvene oskrbe ob tokratnem obisku nismo slišali. Je pa bilo več pritožb zaprtih oseb glede opravljanja urinskih testov, in sicer, da se ti naj ne bi opravljali profesionalno, ter z nezanesljivimi pripomočki. Ob svojem obisku smo v zvezi s temi pritožbami, v zavodski ambulanti prejeli pojasnila, da postopek odvzema in testiranja urina poteka po predpisanem postopku.

DPM: pozdravili smo prizadevanje Zavoda za vključevanje pripornikov s težavami z odvisnostjo od prepovedanih drog v programe obravnave in hkrati izrazili pričakovanje, da se bo s tovrstno prakso dejansko nadaljevalo tudi v prihodnje.

DPM: izrazili smo pričakovanje, da bo dejansko v čim krajšem času prišlo do zaključka postopkov za zaposlitev sedmih novih pravosodnih policistov. Tudi CPT je namreč ob obisku v letu 2017 že spodbudil slovenske organe, da pospešijo svoja prizadevanja za zapolnitev prostih delovnih mest v ZPKZ Maribor ter tudi v drugih zavodih za prestajanje kazni zapora v državi.

DPM: ponovno smo predlagali, da Zavod poskrbi, da bodo imeli vsi pravosodni policisti v prihodnje stalno spoštljiv in dostojanstven odnos do zaprtih oseb. Pripominjamo, da je tudi CPT ob obisku v naši državi v letu 2017 priporočil, da je treba delavcem ZPKZ Maribor in drugih zavodov za prestajanje kazni zapora v Sloveniji, jasno sporočiti, da nobena oblika grdega ravnanja, vključno z besedno žalitvijo zapornikov ali izzivalnim vedenjem do njih, in nobena vrsta grožnje zaporniku, ustrahovanja zapornika ali povračilnega ukrepa proti zaporniku, ki se je pritožil, ali poskus preprečiti, da njegova pritožba prispe do ustreznih organov/teles, niso sprejemljivi in bodo ustrezno kaznovani.¹⁷

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da se Zavod zahvaljuje za pozitivne ugotovitve in pohvale, ki so za vse zaposlene velika spodbuda za nadaljnja prizadevanja pri pomoči odvisnim od drog.

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da bo (kolikor ne bo pritožbe) pet pravosodnih policistov zaposlenih do 15. 6. 2018, še dva pravosodna policista pa do konca junija.

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da so pravosodni policisti seznanjeni, da se morajo pri delu z zaprtimi osebami vesti profesionalno in spoštljivo, ter da morajo pravosodni policisti svoja pooblastila izvajati strokovno in odločno in na takšen način, da se ne prizadene dostojanstva oseb v postopku. Tej vsebini dela se daje poseben poudarek že več let predvsem v začetnem in tudi nadaljevalnem usposabljanju. Vsem uslužbencem je tudi na razpolago za ta namen posebej tiskano gradivo Sveta Evrope: »Priročnik za osebje v zaporu z osredotočenostjo na preprečevanje slabega ravnanja v zaporu«. Zavedajo se, da na tem področju ne gre samo za formalni vidik sprejemanja načina komunikacije, ampak gre predvsem za edukacijo kako ta način komunikacije ponotranjiti oziroma ga sprejeti kot sebi lastnega. Gre za večščino, ki jo ni moč pridobiti samo s krajšimi oblikami usposabljanja in formalizirati s preizkusom znanja. Zavod tudi pojasnjuje, da je na oddelek

¹⁷ Tudi ob tokratnem obisku posebnih pritožb na delo pravosodnih policistov ob obisku pripornega oddelka in obsojencev v izolaciji nismo prejeli. Večkrat je bilo izpostavljeno, da korektno opravljajo svoje delo. Smo pa tudi ob tokratnem obisku (enako kot ob prejšnjem obisku) prejeli kar nekaj pritožb zaprtih oseb zoper novega vodjo zaprtega oddelka (delo je nastopil po našem prejšnjem obisku) in še nekatere pravosodne policiste iz tega oddelka (imensko jih niso želeli imenovati), pri čemer so se pritožbe nanašala na odnos do zaprtih oseb (neprimerni komentarji in nespoštljiv odnos...).

DPM: prosili smo za informacije o sprejetih ukrepih za realizacijo priporočil CPT, in sicer:

1. CPT je ob obisku 2017 priporočil pripravo in izvajanje učinkovite strategije za reševanje vprašanja trgovanja s prepovedanimi predmeti v Zavodu ter po potrebi tudi v drugih zavodih za prestajanje kazni zapora v Sloveniji. Po mnenju CPT naj bo izvajanje priporočil iz 53. odstavka njegovega poročila, del te strategije. Posebno pozornost je poleg tega treba nameniti morebitnemu sodelovanju delavcev zavoda pri tihotapljenju prepovedanih predmetov v zapor in trgovanju z njimi. V zvezi s tem velja razmisliti tudi o zamenjavi gotovinskih plačil v Zavodu z notranjimi »bančnimi« računi zapornikov in elektronskimi plačili.
2. Hkrati je CPT priporočil tudi, da so vodstvo in delavci Zavoda še naprej pozorni na vsak znak ustrahovanja in nasilja med zaporniki ter se takoj in ustrezno odzovejo na tako vedenje. Odbor priporoča še sprejetje korakov, ki bodo vedno zagotovili zaupno obravnavo pritožb zapornikov.
3. CPT je tudi priporočil, da slovenski organi odločno ukrepajo za oceno programa dejavnosti, ki so na voljo zapornikom s strožjim režimom v Zavodu ter po potrebi tudi v drugih zavodih za prestajanje kazni zapora v državi. Hkrati tudi, da slovenski organi sprejmejo potrebne ukrepe, da bo

obsojencev razporejen nov vodja pravosodnih policistov, za katerega ocenjujejo, da bo zlasti s svojo komunikacijo lahko bistveno prispeval k odpravljanju neprimernega vedenja. Zavod je dolžan odnos in komunikacijo pravosodnih policistov do zaprtih oseb spremljati in nadzirati ter v primeru kakršne koli nesprejemljive komunikacije takoj ukrepati.

Generalni urad URSIKS: je v zvezi s tem sporočil naslednje:

1. Ocenjujemo, da je zavod v onemogočanju ter omejevanju zaprtih oseb s trgovanjem prepovedanih predmetov uspešen, saj iz navedenega razloga ne beležijo izrednih dogodkov, ki bi vplivali na varnostno situacijo v Zavodu. Izpostavljene navedbe se dejansko nanašajo na omejeno obdobje, ko je bil v zavodu iz varnostnih razlogov nameščen oziroma premeščen obsojenec z dolgoletno zaporno kaznijo, ki je s svojim način prestajanja kazni zapora kljub sprejetim varnostnim ukrepom lahko vsaj delno vplival na trgovanje s prepovedanimi predmeti. Po njegovi premestitvi v drugi Zavod se je varnostna situacija v Zavodu normalizirala. Sicer pa je Zavod tozadevno pojasnilo predstavil tudi odboru CPT na istovrstno vprašanje. Kot učinkoviti del strategije zoperstavljanja problematiki trgovanja s prepovedanimi predmeti Zavod dosledno izvaja zakonska določila, ki narekuje osebne preglede ob vračanju obsojencev iz zunaj zavodskih ugodnosti, prav tako pa izvajajo preglede bivalnih prostorov zaprtih oseb, seveda v odvisnosti od kadrovskih zmožnosti pravosodnih policistov. Za dodatno učinkovitost je v teku postopek nakupa treh novejših rentgenov za pregled prtljage.

vsak zapornik, za katerega se predvideva uvedba ali podaljšanje strožjega režima, imel možnost odločevalcem povedati svoje mnenje o tem, preden ti sprejmejo uradno odločitev.

V preteklosti je Zavod beležil tudi primer nedovoljenega posedovanja prepovedanega predmeta s strani uslužbenca Zavoda, ki je v Zavodu izvajal drugo dejavnost ter ustrezno ukrepal. Novela Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij v 2018 pa je prinesla tudi novost - možnost, da lahko pri uslužbencih v primeru suma vnosa prepovedanih snovi opravimo tudi varnostni pregled, ki vključuje tudi otipavanje oblačil in osebnih stvari.

Glede zamenjave gotovinskih plačil z elektronskimi plačili pa pojasnjujemo, da je to vsebinsko in tehnično zahtevno področje, ki zahteva preverjanja in usklajevanja na več nivojih. Na nivoju Generalnega urada poteka razprava že nekaj časa, trenutno se preverjajo formalni pogoji pri Ministrstvu za finance. Vsekakor je prehod na brezgotovinsko poslovanje naš dolgoročen cilj, saj smo v načrtovani nadgradnji informacijskega sistema, ki bo vključeval tudi obračun plač zaprtih oseb, predvideli možnost izhoda/vhoda podatkov za namen brezgotovinskega poslovanja.

2. Uslužbenci Zavoda namenjajo vedenju in odnosom med zaprtimi osebami veliko pozornost, vsak odstopajoči odnos vodstvo zavoda obravnava in sprejeme ustrezne ukrepe, katerih namen je vzpostavitev strpnega sobivanja med zaprtimi osebami. V ta namen se zaposleni tudi redno usposabljujejo. Zaposleni so še posebej pozorni na t.i. »posredne znake« odnosov/stanja oseb (npr. izogibanje udeležbi na skupnih srečanjih, neudeležba na sprehodih, prekomerna introvertiranost, itd.), saj se preko slednjih velikokrat razbere stanje odnosov med zaprtimi

osebami. Konflikte rešujejo tudi preko mediacijskih postopkov, saj izkušnje kažejo, da se spori na ta način učinkoviteje razrešijo, opravljene pogovori pa imajo tudi močnejšo preventivno dimenzijo. Zaupna obravnava pritožb zaprtih oseb temeljni v prvem koraku na možnosti neposrednega odlaganja pritožb s strani zaprtih oseb v oddelčni nabiralnik, pritožbe se dokumentirajo in obravnavajo na strokovni skupini zavoda, zaprte osebe imajo prav tako možnost neposrednega kontakta z nadzornimi institucijami (VČP, sodišče), bodisi v pisni obliki bodisi neposredno ob obhodih zavoda. Prav tako imajo možnost podajanja neposrednih pritožb na Generalni urad. Pri obravnavi pritožb so v Zavodu pozorni, da z njihovo nestrokovno obravnavo ne bi pritožnika po nepotrebem izpostavljali v razmerju do osebe zoper katero se pritožuje.

3. Zavod si permanentno prizadeva, da ima v strožjem režimu nameščeno čim manjše število zaprtih oseb, zato predhodno izvaja vse korake in aktivnosti, ki lahko kakorkoli pripomorejo k bivanju zaprtih oseb v milejših režimih. Trenutno je v strožjem režimu nameščen samo en obsojenec. V skladu z navedenimi priporočili so osebam v strožjem režimu že omogočili izvajanje različnih dejavnosti z namenom strukturiranja njihovega prostega časa in funkcionalnejšega prestajanja zapora. V zvezi z možnostjo podajanja mnenja Zavod obsojencu omogoči, da se pred morebitnim podaljšanjem bivanja v strožjem režimu le ta tozadevno izjasni in pove svoje mnenje, stališče. Zavod zatem v nadaljevanju po celoviti presoji vseh okoliščin sprejme odločitev

o morebitnem podaljšanju bivanja osebe v strožjem režimu in o tem izda obrazloženo odločbo.